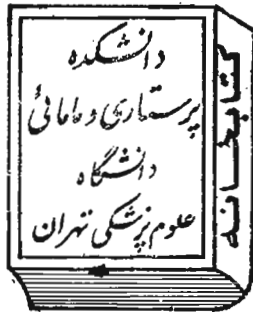

جایگاه رفیع قرآن در پژوهشهای طب اسلامی

نویسندگان: دکتر اشرف السادات صانعی - علیرضا نیک بخت نصرآبادی
(۱) دانشیار دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی شهید بهشتی
(۲) عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی اصفهان

● مقدمه:

مَنْتَ خدای رحمان که توفیق رحمتش را قرین کرد تا در راه پاسداری از حریم مقدس این جلوه جمال و جلال الهی و معجزه ابدی نبوت - قرآن مجید - به ارائه شمه ای از تحقیقات انجام شده در بهره گیری از این کلام الهی در علوم پزشکی در جهان علم و دانش و در عصر پیشرفت تمدن و تکنولوژی پردازیم.

پژوهشی در سال ۱۹۹۱ در مجله British Journal به چاپ رسیده بود تحت عنوان «درمان سرطان به روش طب سوزنی رادیوفرکانس با استفاده از تلاوت قرآن مقدس»، در این تحقیق دکتر ایمام، به همراه یک تیم کامل پزشکی صبورانه و بمدت ۸ سال بطور نیمه تجربی و شاید بعنوان اولین پژوهش کاربردی دینی در علوم پزشکی به مطالعه و تحقیق پرداخته اند.

در ابتدای این مقاله یک بحث تاریخی پیرامون سرطان ارائه شده که در این مقدمه متذکر گردیده اند که نخستین نوشته ثبت شده در مورد توصیف

سرطان، منسوب به یک پزشک مسلمان ایرانی به نام حکیم جرجانی (۱۱۱۰ سال بعد از میلاد) بوده است و در ۱۱۴۰ بعد از میلاد برای اولین بار یک پزشک ایرانی به نام ابن ظهور سرطان حلق و معده را توصیف نمود و بالاخره نخستین نوشته ثبت شده از بدن انسان در مورد سرطان معده و حلق توسط یک آناتومیست ایرانی به نام منصور ابن احمد (۱۳۹۶ بعد از میلاد) کشیده شده است و نهایتاً به این مطلب رسیده است که سرطان یا خرچنگ (کانسر) توسط پزشکان مسلمان ایرانی نامگذاری و توصیف شده است.

روش تحقیق به این صورت بود که تلاوت آیات معینی از قرآن کریم (آیات ۱-۱۹ سوره مبارکه یس) را به شکل امواج رادیویی و به کمک ترانس دیوسری بر روی نقاط طب سوزنی بیمار عبور می دادند. و روزانه برای هر بیمار ۱۰ دقیقه و بمدت یک هفته این کار ادامه می یافت. پژوهش بر روی ۷۵ بیمار که سنینی بین ۸۰-۲ سال داشتند و به انواع مختلفی از سرطان مبتلا بودند بمدت ۸

وَنُزِّلَ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ (۱)

یکی از باشکوه ترین ابعاد اعجاز زیبایی قرآن کریم، همسازی با نغمه های دلنشین و آهنگ های وزین صوتی است. آنگاه که با صدایی گرم و زبیا و آوایی نرم و فریبا دمسانگرده آتشی بر حرمن دلها افکند و اخگر برفروغش جهان و جهانیان را به سوز و گداز وادارد. عامل مهم جاذبیت قرآن در سبک، نظم و آهنگ آنست، این سه عامل سنگ بنیادین ساختار سحرانگیز قرآن را تشکیل می دهند و این سه عامل چنان به هم آمیخته و در هم ریخته اند که نمی توان نقش هر یک را در جاذبیت قرآن جدا نشانه رفت.

یکی از مصادیق این بعد باشکوه در علوم پزشکی، کاربرد آن بعنوان یک نغمه دلنشین با ویژگیهای خاص خود در تسکین دردها، آرام و تخفیف علائم بسیاری از بیماریها بوده که در این مقاله به ذکر نمونه هایی از آن اشاره شده است.

طب و تزکیه

زمستان ۱۳۷۵

شماره ۲۳

سال انجام گرفت. ۶۴ نفر از این بیماران توسط مطالعات پاتولوژی و آسیب شناسی، بدخیمی آنها تثبیت شده بود و توسط سرطان شناسان با استفاده از روشهای درمانی مرسوم، تحت درمان قرار گرفته بودند. اکثر این بیماران سرطان رحم و سینه داشتند. در پایان محقق به این نتیجه رسیده که در این روش علاوه بر اینکه کاهش علامتی و بالینی قابل ملاحظه ای شامل (تسکین درد - بهبود خواب، رفع تهوع و استفراغ، کاهش ترمورو و بهبودی سریع زخم) مشاهده گردید در (۲۰٪) موارد جواب مجدد پاتولوژی منفی گزارش شد و در (۴۰٪) موارد نیز درمان ناموفق بوده است. (۲)

محقق در گوشه ای از مقاله خود چنین آورده است: "قرآن، کتاب مقدس مسلمانان به سبک و نظم عربی است و قتی آیات قرآن با قرائت صحیح و با صوت خوشی تلاوت شود موجب آرامش روح قاری و مستمعین می گردد و قرآن خود درباره فوایدش در بهبود بیماریهای روح و جسم صحبت می کند."

و چنین استنباط نموده است: عبور تلاوت ها به شکل امواج رادیویی از درون نقاط طب سوزنی ناحیه مبتلا موجب یکسری فعالیتهای بیوفیزیکی و بیوشیمیایی در سطح سلولهای بدن شده و عناصر سلولی را مجدداً تنظیم می نماید تا بتوانند به شکل هماهنگ با یکدیگر عمل کنند و بدینصورت است که این روش منجر به بهبود بیماریهای می گردد. این روش، فیزیولوژی منحرف شده سرطان زاها را مجدداً تنظیم نموده و از سنتز کنترل نشده پروتئینهای طی سرطان جلوگیری

می کند (۲).

اخیراً در ایالت بوستون آمریکا و در دانشگاه هاروارد کنفرانسی برگزار گردیده تحت عنوان «ارزشهای درمانی دعا»، دکتر هوپرت بنسون استاد دانشکده پزشکی و رئیس سمینار عباراتی ابراز داشته اند که عین آن عبارات را ذیلاً می خوانید:

«دعا خواندن مغز را به کار می اندازد، عوارض ایدز را کاهش می دهد، از فشار خون می کاهد و نازائی را درمان می کند، تکرار دعاها و بیرون کردن اندیشه های دیگر از مغز بسیاری از مردم را قادر می سازد تا تغییرات فیزیولوژیک در خود پدید آورند».

او افزود:

«شکافی بین علم و معنویت در درمان انسانها وجود ندارد و تکرار دعاها باعث کاهش میزان تنفس و فعالیت موجی مغز می شود و گاهی چنان قدرت درمانی دارد که نیاز بعمل جراحی یا درمان پرهزینه داروئی را از بین می برد».

(۳)

و چه زیبا است که در عصر علم و تکنولوژی و در قلب دانشگاه هاروارد فریاد برمی آید که:

«شکافی بین علم و معنویت در درمان انسانها وجود ندارد».

یکی از کارگردانان سینمای هالیوود در سال ۱۹۸۵ فیلم کوتاهی ساخت که بیانگر قدرت شگرف دعا و نیایش در زندگی مادی انسان بود. در این فیلم او نیازمندی حیات و نشاط انسانی را به دعا و نیایش نشان داده و حضور این فرآیند را در زندگی پرتخاصم اجتماعی موفقیت آفرین و نجات بخش توصیف نموده است. فیلم به زیبایی این روایت

را تشریح کرده که می توان با اتکاء به دعا به دنیای غیرممکن ها رفت و همه چیز را خیلی عادی سر جای خودش دید و به زندگی با سرور و شادی ادامه داد (۴).

و بالاخره در هفته نامه هنگام مقاله ای تحت عنوان «داروئی بنام دعا» آورده شده است که در این تحقیق یک متخصص بیمارستان تگزاس در زمینه اثر شفابخش دعا در بیماران خود صحبت می نماید و در آن مقاله استناد نموده به تحقیقات سال ۱۹۸۸ بخش عروق بیمارستان سانفرانسیسکو و تحقیقات سال ۱۹۸۰ همان مرکز در مورد تأثیرات دعا و نیایش در بهبود بیماریها و در پایان مقاله خود جمله ای آورده اند به این مضمون که اگر به اعتبار این دارو معترف باشیم باید در نسخه های پزشکی خود بنویسیم سه بار در روز دعا کنید (۵).

ملاحظه نمائید که یک عمر غریبها ما را تنها به جرم گرایش به معنویت و خدا و ... متهم به عقب ماندگی فرهنگی می کردند و حال خودشان در عصر تکنولوژی و غرب زدگی به قرآن و دعا پناه آورده اند.

و نهایتاً تحقیقی که در سال ۱۳۷۳ در دانشگاه تربیت مدرس تحت عنوان «بررسی میزان تأثیر آوای قرآن کریم بر کاهش درد انجام گرفت و بعنوان اولین پژوهش کاربردی مفاهیم دینی در علوم پزشکی و پس از کسب مجوز کتبی از محضر مبارک ولی امر مسلمین (استفتاء شماره ۱۲۰۶۱) به مرحله اجرا درآمد.

در این پژوهش نیمه تجربی از صدای روحبخش قاری معظم مصری، استاد شحات محمد انور و سوره مبارکه یوسف (س) (آیات ۲۳-۷) جهت کاهش درد بیماران بعد از اعمال جراحی شکم در گروه آزمون استفاده گردید.

درد بیماران توسط Visual Analogue Scale به همراه بررسی علائم فیزیولوژیک و علائم رفتاری درد اندازه گیری می شد و مداخله از طریق ضبط و هدفون به سمع واحدهای مورد پژوهش رسانده می شد. نتایج پژوهش بیانگر تأثیر شگرف آوای قرآن کریم بعنوان یک صوت سازمان یافته موزون و یک آهنگ دلپذیر دینی و عرفانی بر کاهش درد بعد از اعمال جراحی شکم می باشد. (۶)

مصادیق تاریخی موضوع در صدر اسلام:

مصدق اول، تأثیر صوت زیبای امام سجاد (ع) در تلاوت قرآن کریم بود. بطوریکه گاهی مشاهده می شد فروشدگان دوره گرد با شنیدن صوت جذاب حضرت از حرکت باز می ایستادند و لذت می بردند و گاه غش می کردند و از هوش می رفتند (۷). پیامبر گرامی ما - حضرت محمد (ص) - در کاروانهای تجاری خود از صدای موزون عرب در قافله استفاده می نمود و در شرایط خطرناکی که امکان حمله دزدان وجود داشت دستور می داد همراهان تندتر آواز بخوانند. آواز موزون عرب بر مغز شترها تأثیر می گذاشت و سیستم حرکتی مغز با

هیجان زیاد بکار می افتاد بطوریکه شترهای ناتوان از بین می رفتند. از طرفی موسیقی با ریتم تند برای شترها ترس را محسوب می شد و از طرفی دیگر آواز بلند و گروهی قافله احساس همبستگی و قدرت را تقویت می کرد و عملاً اضطراب و تنش افراد را کاهش می داد. (۸)

تأثیر صوت اذان بلال بر اضطراب پیامبر (ص)، بطوریکه هر گاه پیامبر گرامی ما دچار تنش و اضطراب می شدند به حضرت بلال می فرمودند "ارحنی یا بلال (یا بلال مرا رحمت کن)" و بلال صوت اذان برای پیامبر (ص) قرائت می نمودند و بدینسان راحتی خاطر پیامبر (ص) را تأمین می نمودند. (۸)

رَجَز رزمندگان اسلام در صدر اسلام و رزمندگان ما در جنگ تحمیلی، نمونه بارزی از اینگونه تأثیرات است و شیرینی و حلاوتی که در ذکر خداوند باری تعالی است قابل وصف نیست که حضرت علی (ع) می فرماید:

«اللّٰه۰ اذقن۰ی حلاوة ذکرک و اللّٰه۰م اذقنا حلاوة ذکرک» (۱۰)

که تلاوت قرآن و ذکر دعا از مصادیق بارز ذکر است.

نتیجه گیری:

آری شفای دردها را باید در قرآن جستجو کرد هم او که خود را شفای دردها نامید. دردهای اندیشه سوز و تیره کننده جان. قرآن خود را جلوه والای حق نامید و اکنون نیز پیام قرآن بر فراز است و فراخوانی آن به حیات طیبه و زندگی سرشار از شور و ایمان و اقدام و آگاهی همچنان گسترده و این هم جز با بزرگ داشتن قرآن در صفحه ذهن و صحنه زندگی و آمیختن لحظه لحظه ابعاد حیات با آموزه های آن میسر نخواهد بود.

مؤمنان، قرآن باوران و همه کسانی که به قرآن عشق می ورزند باید برای دست یافتن به راه کارهای استوار و کارآمد بیندیشند و آنچه را بدان رسیده اند مطرح کنند و بدینسان به گسترش معارف قرآن و غنیمت بخشیدن به آموزه های آن یاری رسانند و بر قرآن پژوهان، عالمان، استادان و مراکز پژوهشی و همگان است که خدمت به قرآن را سرلوحه تلاشهای خود قرار دهند و در رسیدن تا بدانجایی که قرآن تمام فضای زندگی را فرا گیرد، از هیچ کوششی دریغ نورزند و توفیق خداوند است.

فهرست منابع

- ۱- قرآن کریم
- ۲- Amam, O. treatment of cancer with Ra-diofrequency Accupunture using HYMNS from HOLY KORAN, British Journal, Vol (13) No (1), AGU 1990, PP: 7-10.
- ۳- واحد، سینا، روزنامه کیهان، ۷۵/۱/۲۳، ص ۲۸.
- ۴- روزنامه کیهان، ۷۵/۱/۲۸، ص ۲۳.
- ۵- گروه ترجمه، هفته نامه هنگام، شماره ۱۳ سال دوم، ص ۱۳
- ۶- نیک بخت نصرآبادی، علیرضا، بررسی میزان تأثیر آوای قرآن کریم بر کاهش درد بعد از اعمال جراحی شکم، پایان نامه کارشناسی ارشد آموزش پرستاری، دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۷۳.
- ۷- معرفت، محمد هادی؛ نظم آهنگ در قرآن، میراث جاویدان، شماره (۱)، ۱۳۷۲، ص ۱۸-۲۱.
- ۸- نظم آهنگ در قرآن، میراث جاویدان، شماره (۲)، ۱۳۷۲، ص ۷-۱۳.
- ۹- ایران، اکبر؛ حقیقت موسیقی غنائی، انتشارات حوزه هنری، تهران، ۱۳۷۰.
- ۱۰- نهج البلاغه فیض الاسلام.